

Spelling

Basis • Groep 8 • Blok 5

Woordpakket 17, 18, 19 en 20

Antwoorden

Picto's

Deze opdracht doe je als je tijd hebt.

Deze opdracht doe je alleen.

Deze opdracht doe je samen.

Deze opdracht doe je in een groepje.

Deze opdracht doe je met de hele klas.

Dit is een bewegingsopdracht.

Deze opdracht schrijf je op een blaadje.

Knipstrategie

Luisterstrategie

Onthoudstrategie

Ook-zo-strategie

Regelstrategie

Werkwoord

Blok 5

.....
Doelenkaart

Hoe gaat het?

- Ik moet het nog leren.
- Ik moet het nog oefenen.
- Ik kan het!

Woordpakket 17 Werkwoordspelling

- Ik kan de persoonsvorm en het voltooid deelwoord van de gevaarlijke werkwoorden met **ge, be, ver, her en ont** goed schrijven.
- Ik kan zelf nieuwe persoonsvormen en voltooid deelwoorden bedenken van de gevaarlijke werkwoorden met **ge, be, ver, her en ont**.

Woordpakket 18 Afkortingen

- Ik kan **afkortingen** goed schrijven.
- Ik kan zelf **afkortingen** bedenken.

Woordpakket 19 Samenstellingen

- Ik kan **samenstellingen** goed schrijven.
- Ik kan zelf **samenstellingen** bedenken.

Woordpakket 20 Samenstellingen

- Ik kan **leenwoorden** goed schrijven.
- Ik kan zelf **leenwoorden** bedenken.

Woordpakket 17

Les 1

Werkwoordspelling

- Ik herhaal de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord** van de gevaarlijke werkwoorden met **ge**, **be**, **ver**, **her** en **ont** schrijven.

woordenboekvorm:
gevaarlijke zwakke ww
met
ge, be, ver, her en ont

→ pv → tt (nu)

pv ev jij/hij/zij-vorm →
ik-vorm + **t**

→ pv +

volt dlw →
(geen **ge**) ik-vorm + **t/d**

Werkwoorden

gebeuren

het gebeurt
het is gebeurd

gebruiken

(jij/hij/zij) gebruikt
(pv +) gebruikt

getuigen

(jij/hij/zij) getuigt
(pv +) getuigd

gehoorzamen

(jij/hij/zij) gehoorzaamt
(pv +) gehoorzaamd

beslissen

(jij/hij/zij) beslist
(pv +) beslist

(zich) beseffen

(jij/hij/zij) beseft (zich)
(pv +) (zich) beseft

betalen

(jij/hij/zij) betaalt
(pv +) betaald

berekenen

(jij/hij/zij) berekent
(pv +) berekend

verrassen

(jij/hij/zij) verrast
(pv +) verrast

verstoppen

(jij/hij/zij) verstoppt
(pv +) verstoppt

verdunnen

(jij/hij/zij) verdunt
(pv +) verdund

veranderen

(jij/hij/zij) verandert
(pv +) veranderd

hervatten

(jij/hij/zij) hervat
(pv +) hervat

herkansen

(jij/hij/zij) herkanst
(pv +) herkanst

herkeuren

(jij/hij/zij) herkeurt
(pv +) herkeurd

herstellen

(jij/hij/zij) herstelt
(pv +) hersteld

ontmoeten

(jij/hij/zij) ontmoet
(pv +) ontmoet

ontdekken

(jij/hij/zij) ontdekt
(pv +) ontdekt

ontdooien

(jij/hij/zij) ontdooit
(pv +) ontdooit

ontcijferen

(jij/hij/zij) ontcijfert
(pv +) ontcijferd

Gevaarlijke werkwoorden (herhaling)

Zwakke werkwoorden kunnen gevaarlijk zijn. Soms klinken vervoegingen of afleidingen hetzelfde, maar schrijf je ze verschillend.

Vooraf bij werkwoorden met **ge, be, ver, her** en **ont** is dit zo. Bij deze gevaarlijke werkwoorden moet je dus extra goed opletten en de regels toepassen.

Werkwoorden die beginnen met **ge, be, ver, her** en **ont**

De tegenwoordige tijd enkelvoud (jij/hij/zij-vorm) en het voltooid deelwoord van gevaarlijke werkwoorden klinken hetzelfde. Maar vaak schrijf je ze verschillend! Dat is zo als het werkwoord

Voorbeeld:

woorden-boekvorm	tt ev: jij/hij/zij-vorm → ik-vorm + t	laatste klank stam	wel in 't kofschip → volt dlw op t	niet in 't kofschip → volt dlw op d
gebruiken	gebruikt	/k/	gebruikt	
betalen	betaalt	/l/		betaald
verstopen	verstopt	/p/	verstopt	
herkeuren	herkeurt	/r/		herkeurd
ontdekken	ontdekt	/k/	ontdekt	

niet bij **'t kofschip** hoort. Dan schrijf je de tt ev op **t** (ik-vorm + **t**) en het volt dlw op **d**!

Bedenk altijd eerst wat het is: een persoonsvorm, voltooid deelwoord, het hele werkwoord, een bijvoeglijk naamwoord of een zelfstandig naamwoord. Pas daarna de regels toe die daarbij horen!

Bedenk: Is het een werkwoord?

Nee → bijvoeglijk naamwoord of zelfstandig naamwoord? Gebruik de vervangproef.

Ja → persoonsvorm? Gebruik de drie proeven: de vraag-, getal- of tijdsproef.

→ voltooid deelwoord? Je kunt het op de puntjes invullen: Ik heb/ben/word (iets) ...

→ het hele werkwoord? → Je kunt het op de puntjes invullen: Ik zal/kan (iets) ...

Let op!

Er zijn nog enkele andere gevaarlijke werkwoorden:

- beginnend met **mis**: **mishandelen**: (jij/hij/zij) **mishandelt** ↔ (pv +) **mishandeld**
- beginnend met **er**: **erkennen**: (jij/hij/hij) **erkent** ↔ (pv +) **erkend**

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Vul het voltooid deelwoord in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

- 1 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Leerling 2: noem een woordenboekvorm (herkeuren).
- 3 Leerling 1: zeg het **voltooid deelwoord** (herkeurd).
Maak er een zin mee. Gebruik de persoonsvorm van hebben of, zijn of worden.
Zeg je zin. (De dierenarts heeft de koe herkeurd.)
Vul het **voltooid deelwoord** in.
- 4 Doe dit met nog vijf werkwoorden.
- 5 Ruil om en doe hetzelfde met zes andere werkwoorden.
- 6 Kijk samen na en verbeter.

1

2

3

4

5

6

3 Geef een dictee.

Meerdere antwoorden mogelijk.

- 1 Kies allebei vijf werkwoorden en vul deze in.
Leerling 1 kiest woorden uit rijtje één en twee.
Leerling 2 kiest woorden uit rijtje drie en vier.
- 2 Vul allebei de **persoonsvorm** (tt jij/hij/zij-vorm) of het **voltooid deelwoord** van die werkwoorden in. Vul voor een persoonsvorm: **jij, hij, zij** of **het** in en voor een voltooid deelwoord **ik heb, ik ben** of **het is**.
- 3 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 4 Leerling 1: lees jouw zin met **persoonsvorm** of **voltooid deelwoord** voor.
- 5 Leerling 2: vul de zin in en onderstreep de **persoonsvorm** of het **voltooid deelwoord**.
- 6 Doe dit met nog vier werkwoorden.
- 7 Ruil om en doe hetzelfde met de vijf andere werkwoorden.
- 8 Kijk samen na en verbeter.

woordenboekvorm:

persoonsvorm tt jij/hij/zij-vorm:

voltooid deelwoord:

4

Maak de persoonsvorm en het voltooid deelwoord van de werkwoorden bij de plaatjes.

Maak met allebei een zin.

Ter beoordeling van de leerkracht.

gebeuren

persoonsvorm *gebeurt + een goede zin hiermee.*

voltooid deelwoord *gebeurd + een goede zin hiermee.*

betalen

persoonsvorm *betaalt + een goede zin hiermee.*

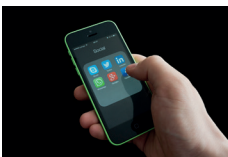
voltooid deelwoord *betaald + een goede zin hiermee.*

verrassen

persoonsvorm *verrast + een goede zin hiermee.*

voltooid deelwoord *verrast + een goede zin hiermee.*

gebruiken

persoonsvorm *gebruikt + een goede zin hiermee.*

voltooid deelwoord *gebruikt + een goede zin hiermee.*

ontdekken

persoonsvorm *ontdekt + een goede zin hiermee.*

voltooid deelwoord *ontdekt + een goede zin hiermee.*

Werkwoordspelling

- Ik oefen de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord** van de gevaarlijke werkwoorden met **ge, be, ver, her** en **ont**.

Schrijfaanwijzing

Werkwoorden met **ge, be, ver, her** en **ont**: het **voltooid deelwoord** en de persoonsvorm klinken vaak hetzelfde. **Let op!** Je schrijft ze vaak verschillend: jij/hij/zij **betaalt** - jij/hij/zij heeft **betaald**.

Gebruik voor het schrijven van vervoegingen de regels die je al kent.

- jij/hij/zij-vorm (pv tt) = ik-vorm + t
- voltooid deelwoord = (geen ge-) ik-vorm + t/d ('t kofschip)

1 Vul in.

Kijk naar het voorbeeld.

woordenboekvorm	pv tt	laatste klank stam in 't kofschip?	volt dlw
<i>gebeuren</i>	Het <i>gebeurt</i>	/r/ → <i>nee</i> ... → <i>d</i>	Het is <i>gebeurd</i>
veranderen	Hij <i>verandert</i>	/r/ → <i>nee</i> ... → <i>d</i>	Hij is <i>veranderd</i>
getuigen	Zij <i>getuigt</i>	/g/ → <i>nee</i> ... → <i>d</i>	Zij is <i>getuigd</i>
herstellen	Ze <i>herstelt</i>	/l/ → <i>nee</i> ... → <i>d</i>	Ze heeft <i>hersteld</i>
herkansen	Hij <i>herkanst</i>	/s/ → <i>ja</i> ... → <i>t</i>	Hij heeft <i>herkanst</i>
ontcijferen	Je <i>ontcijfert</i>	/r/ → <i>nee</i> ... → <i>d</i>	Je hebt <i>ontcijferd</i>

2 Vul de jij/hij/zij-vorm tegenwoordige tijd of het voltooid deelwoord in.

ontdekken	1 Jij <i>ontdekt</i> zijn schuilplaats.
	2 Jij hebt zijn schuilplaats <i>ontdekt</i>
verdunnen	3 De schilder <i>verdunt</i> de verf met water.
	4 Hij heeft de dikke verf <i>verdund</i>
verrassen	5 Het <i>verrast</i> haar dat de trein al weg is.
	6 Het heeft haar <i>verrast</i> dat de trein al weg was.
beslissen	7 Mijn vader <i>beslist</i> waar we heen gaan.
	8 Hij heeft <i>beslist</i> waar we heen gaan.

3

Maak met de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord** elk een zin.

1 ontdooid: *Meerdere antwoorden mogelijk.*

.....

2 ontdooid:

.....

3 gebeurt:

.....

4 gebeurd:

.....

5 gebruikt:

.....

6 gebruikt:

.....

7 ontcijfert:

.....

8 ontcijferd:

.....

2 Bedenk nieuwe **persoonsvormen** en **voltooid deelwoorden** van gevaarlijke werkwoorden.

- 1 Vul **persoonsvormen** (jij/hij/zij-vorm tt) en **voltooid deelwoorden** in.
Zoek in een (digitaal) woordenboek.
- 2 **Let op:** het voltooid deelwoord moet op **t** of **d** eindigen.

pv jij/hij/zij-vorm tt	voltooid deelwoord
ge	ge
be	be
ver	ver
her	her
ont	ont

3 Maak tekeningen van de nieuwe werkwoorden.

- 1 Kijk naar de **persoonsvormen** en **voltooid deelwoorden** bij opdracht 2. Kies er drie uit die je kunt tekenen. Schrijf de jij/hij/zij-vorm tt en het voltooid deelwoord eronder op.
- 2 Een klasgenoot schrijft bij elke tekening twee zinnen: één met de persoonsvorm en één met het voltooid deelwoord.

Ter beoordeling van de leerkracht.

Les 4

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord** van gevaarlijke werkwoorden met **ge, be, ver, her** en **ont** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Wat staat er onder de vlek?

Vul het woord goed in de zin in.

Let op: bij sommige woorden ontbreekt ook het **koppelteken**.

- Het lied voor het songfestival kreeg veel media★ndacht *media-aandacht.....*.
- Na het aut★ngeluk *auto-ongeluk.....* ontstond er een lange file op de snelweg.
- In het winkelcentrum is een nieuwe vi★aak *viszaak.....* geopend.
- Na onze overwinning waren we meteen in een fees★temming *feeststemming.....*.
- Bij het toetje van verse vruchten lag ook een bolletje chocolad★ijs *chocolade-ijs.....*.

2 Bekijk het plaatje.

Ter beoordeling van de leerkracht.

- Kijk naar de woordenboekvorm.
- Vul het voltooid deelwoord en het hele werkwoord in.
- Maak met allebei een zin.

starten

voltooid deelwoord *gestart.....*

hele werkwoord *starten.....*

bedanken

voltooid deelwoord *bedankt*

hele werkwoord *bedanken*

smelten

voltooid deelwoord *gesmolten*

hele werkwoord *smelten*

staren

voltooid deelwoord *gestaard*

hele werkwoord *staren*

duiken

voltooid deelwoord *gedoken*

hele werkwoord *duiken*

3 Wat staat er onder het vraagteken? Zoek elf woorden met de **ou**.

Streek de woorden door en vul ze in.

1 → *couplet*.....

2 *routine*.....

3 *souvenir*.....

4 *douane*.....

5 *blouse*.....

6 ↓ *douche*.....

7 *journaal*.....

8 *retour*.....

9 *coureur*.....

10 ↘ *route*.....

11 *couscous*.....

c	?	u	p	l	e	t	s	e	?
r	e	u	t	?	n	e	e	a	o
d	r	?	j	x	d	e	s	a	u
?	a	s	?	?	v	e	n	i	r
?	g	t	u	u	d	e	n	r	e
c	x	k	r	s	s	n	m	?	u
h	u	z	n	o	q	?	e	t	r
e	t	o	a	r	u	e	o	o	w
d	o	u	?	n	e	t	p	u	m
f	l	b	l	e	u	s	?	r	s

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1

.....

2

.....

3

.....

4

.....

5

.....

6

.....

7

.....

8

.....

9

.....

10

.....

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1

.....

2

.....

3

.....

4

.....

5

.....

Spelen en bewegen

1 Bingo.

Wat heb je nodig?

- bingokaartjes
- dobbelsteen

- 1 Gooi met een dobbelsteen. Wie het hoogst gooit is de spelleider.
- 2 Kies allemaal zes keer een persoonsvorm of voltooid deelwoord uit het woordpakket en schrijf ze op je bingokaart. Kijk naar het voorbeeld.
- 3 Spelleider: noem door elkaar de woordenboekvormen uit het woordpakket en zeg erbij: persoonsvorm of voltooid deelwoord. Schrijf daarna deze twee vormen op.
- 4 Kijk allemaal of je de persoonsvorm of het voltooid deelwoord op je bingokaart hebt staan. Zo ja, streep het woord door.
- 5 Heb je alles op je kaart doorgestreept, zeg dan 'Bingo!'.
- 6 Spelleider: kijk de woorden na.
- 7 De winnaar mag nu de spelleider zijn.
- 8 Speel het spel twee keer.

2

Poortwachter.**Wat heb je nodig?**

- stoepkrijt
- 20 kaartjes

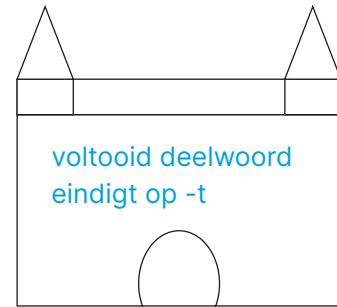
De voorbereiding

- 1 Teken met stoepkrijt twee kastelen van ongeveer 2 × 2 meter op het schoolplein.
Schrijf daarin:
 - kasteel 1: **voltooid deelwoord eindigt op t**
 - kasteel 2: **voltooid deelwoord eindigt op d**
- 2 Schrijf elke woordenboekvorm op een kaartje.
- 3 Kies twee poortwachters. Zij gaan elk op de poort van een kasteel staan.
- 4 Verdeel de rest van de groep in twee gelijke teams.
- 5 Schud de kaartjes.
Verdeel ze onder de spelers van beide teams. Zorg dat iedereen evenveel kaartjes heeft. Kaartjes die over zijn, doen niet mee.

Het spel

- 1 De eerste spelers van de teams kiezen een kasteel dat bij het werkwoord op hun kaartje hoort.
De poortwachter leest het kaartje en laat de speler door als de regel van zijn kasteel voor dat werkwoord geldt.
Het kaartje met **herhalen** mag dus door in het kasteel met **voltooid deelwoord eindigt op d**, maar niet in het andere kasteel.
 - Mag de speler door? Dan schrijft hij de goede vorm van het werkwoord op. Is het goed? Dan mag dat team het kaartje houden. Niet goed? De speler verbetert en geeft het kaartje aan het andere team.
 - Mag de speler niet door? Hij geeft het kaartje aan het andere team.
- 2 De volgende speler van beide teams is aan de beurt.
- 3 Ga door tot alle spelers geweest zijn. Welk team heeft de meeste kaartjes?
Dat team heeft gewonnen!

Voorbeeld:

- Ik leer **afkortingen** schrijven.

Regelwoorden

tv

televisie

wc

watercloset

ml

milliliter

km

kilometer

pc

personal computer

bijv.

bijvoorbeeld

enz.

enzovoort

incl.

inclusief

excl.

exclusief

blz.

bladzijde

sec.

seconde

gr.

gram

mevr.

mevrouw

dhr.

de heer

evt.

eventueel

o.a.

onder andere

a.u.b.

alstublieft

d.w.z.

dat wil zeggen

i.p.v.

in plaats van

z.s.m.

zo spoedig mogelijk

Let op! Pas de regel toe.

Afkorting

Een **afkorting** is een manier om een woord of woordgroep kort op te schrijven.

1 Luister naar het woord of de woordgroep in je hoofd.

2 Bedenk of je het woord of de woordgroep kunt afkorten.

Gebruik daarvoor de volgende regels:

- schrijf afkortingen met kleine letters, tenzij het om een naam gaat (ANWB);
- gebruik **geen** punten in afkortingen als je ze letter voor letter uitspreekt (tv, pc);
- gebruik meestal een **punt** als de rest van het woord is weggelaten: in een afkorting van een woord (sec., gr.) en een woordgroep (i.p.v., m.u.v.);
- soms heeft de afkorting een extra letter zodat duidelijk is waar de afkorting voor staat: blz., evt., dhr.

Let op!

Ook een afkorting krijgt aan het begin van de zin een **hoofdletter**.

I.v.m. de vakantie is de school gesloten.

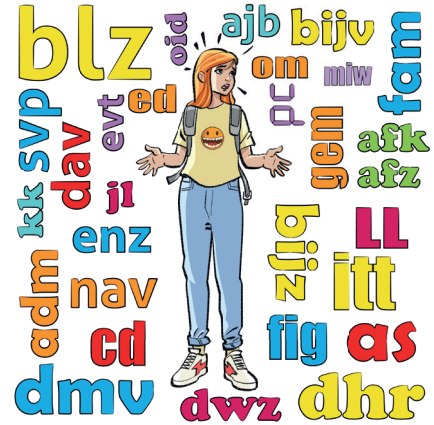
Let op!

Als je een afkorting in het **meervoud** kunt zetten, dan komt er vaak **'s** achter: tv – tv's.

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Wat betekenen de afkortingen in het woordpakket?

- 1 Kies allebei vijf **afkortingen**.
 Leerling 1 kiest uit rijtje één en twee.
 Leerling 2 kiest uit rijtje drie en vier.
- 2 Vul de afkortingen en de betekenis in hele woorden in.
- 3 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 4 Leerling 1: lees één van de afkortingen voor.
 Leerling 2: vul de afkorting en de betekenis in.
- 5 Ruil om en doe hetzelfde met de andere afkortingen.
- 6 Kijk samen na en verbeter.

afkorting	de betekenis	afkorting	de betekenis
.....	<i>Meerdere antwoorden</i>	<i>Meerdere antwoorden</i>
.....	<i>mogelijk</i>	<i>mogelijk</i>
.....
.....
.....

3 Zoek de betekenis van de afkortingen op.

- 1 Vul allebei vijf andere **afkortingen** in dan in opdracht 2 gekozen zijn.
 Leerling 1 kiest uit rijtje één en twee.
 Leerling 2 kiest uit rijtje drie en vier.
- 2 Vul de afkortingen en de betekenis in hele woorden in.
- 3 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 4 Leerling 1: lees één van de betekenissen voor.
 Leerling 2: vul de afkorting die erbij hoort in.
- 5 Ruil om en doe hetzelfde met de andere afkortingen.
- 6 Kijk samen na en verbeter.

afkorting	de betekenis	afkorting	de betekenis
.....	<i>Meerdere antwoorden</i>	<i>Meerdere antwoorden</i>
.....	<i>mogelijk</i>	<i>mogelijk</i>
.....
.....
.....

4 Geef antwoord op de vragen.

1 Kijk naar het eerste rijtje van het woordpakket. Wat is het verschil met de andere drie rijtjes?

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Kijk naar rijtje 2 en 3 en naar rijtje 4. Wat is het verschil tussen deze rijtjes?

.....
.....

5 Maak zinnen.

1 Kies uit elk rijtje een **afkorting** en vul de hele woorden in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

.....
.....
.....
.....

2 Maak met elk van de vier **afkortingen** een zin.

.....
.....
.....
.....
.....

Afkorting

- Ik oefen **afkortingen**.

Schrijfaanwijzing

Een **afkorting** is een manier om een woord of een woordgroep kort op te schrijven.

Bedenk hoe je de afkorting schrijft. Gebruik daarvoor de regels.

met punt(en)	a.u.b.	i.v.m.	bijv.	blz.
zonder punt(en)	tv	wc		

1 Bedenk de afkortingen.

- Trek in het eerste rijtje een lijn tussen de **afkorting** en het woord.
- Vul in het tweede rijtje de afkorting in.

a.u.b.		exclusief	kilometer	<i>km</i>
ml		milliliter	dat wil zeggen	<i>d.w.z.</i>
excl.		watercloset	mevrouw	<i>mevr.</i>
wc		alstublieft	enzovoort	<i>enz.</i>

2 Welk woord of welke woorden in de zin kun je afkorten?

Zet er een streep onder. Vul de afkorting in.

- Bij dat gerecht kun je in plaats van aardappelen ook rijst eten. *i.p.v.*.....
- Al deze enveloppen staan op naam van de heer Vermeulen. *dhr.*.....
- De prijs van de reizen is inclusief het vervoer naar het hotel. *incl.*.....
- Als je nog een seconde wacht, ga ik met je mee. *sec.*.....
- Op de volgende bladzijde gaat het verhaal nog verder. *blz.*.....
- Boven op zolder heb ik nog een oude personal computer staan. *pc*.....
- Laura koopt 200 gram kaas en een potje jam. *gr.*.....
- Zet de televisie uit, als er toch niemand meer kijkt. *tv*.....

3 Welke afkorting past bij het plaatje?

Meerdere antwoorden mogelijk.

Maak met elke **afkorting** een zin.

1 *a.u.b.* -

2 *ml* -

3 *km* -

4 *WC* -

4 Bedenk een verhaal.

- 1 Kies een afkorting uit het woordpakket. Dat wordt de titel van jouw verhaal.
- 2 Schrijf je verhaal.
- 3 Gebruik in je verhaal minstens drie afkortingen.

Meerdere antwoorden mogelijk.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ik oefen **afkortingen** uit les 1.
- Ik bedenk zelf nieuwe **afkortingen**.

1 Zoek de afkortingen bij de woorden.

Vul de **afkorting** in.

onder andere	=	<i>o.a.</i>	eventueel	=	<i>evt.</i>
kilometer	=	<i>km</i>	bijvoorbeeld	=	<i>bijv.</i>
dat wil zeggen	=	<i>d.w.z.</i>	zo spoedig mogelijk	=	<i>z.s.m.</i>

2 Wat is de afkorting van de vetgedrukte woorden?

Kies uit: d.m.v. | etc. | m.a.w. | n.a.v. | i.v.m.

- Ik kan dit niet goedkeuren, **met andere woorden**: ik ben er tegen! *m.a.w.*.....
- De school is **in verband met** de zomervakantie zes weken gesloten. *i.v.m.*.....
- Je kunt je aanmelden **door middel van** het overmaken van het bedrag. *d.m.v.*.....
- In deze winkel verkopen ze brood, kaas, vleeswaren **et cetera**. *etc.*.....
- Naar aanleiding van** protesten van buurtbewoners kwam er geen voetbalveldje.

N.a.v......

3 Zoek vijf nieuwe afkortingen.

Vul vijf afkortingen in en schrijf daarnaast de afkorting voluit. Maak met drie afkortingen een zin op de volgende bladzijde.

Je mag in een (digitaal) woordenboek zoeken.

- - *Meerdere antwoorden mogelijk.*.....
- -
- -
- -
- -

Zinnen:

a

b

c

4

Wat zeggen ze tegen elkaar?

Neem het gesprek over en vervang de **afkortingen** door hele woorden.

Ik bel je n.a.v. je mailtje over het feest van a.s. zaterdag. Heb jij nog leuke versieringen o.i.d. gevonden?

Sorry, ik heb nog niets gevonden.

Het is nl. nogal vol op zolder. M.a.w.: het is er een puinhoop.

Als ik iets vind, laat ik het je z.s.m. weten.

1. n.a.v. = naar aanleiding van

2. a.s. = aanstaande

3. o.i.d. = of iets dergelijks

4. M.a.w. = Met andere woorden

5. z.s.m. = zo spoedig mogelijk

Woordpakket 18

Les 4

Dit kan ik nog

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu

- Ik kan **afkortingen** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Maak van de twee woorden een samenstelling.

Vul de **samenstelling** in het goede rijtje in.

Kies uit: zonne + energie | chocolade + mousse | atletiek + club | ski + jack | fiets + sleutel |
chocolade + ijs | studio + opname | media + aandacht | wespen + nest | bioscoop + bon

zonder koppelteken

chocolademousse.....

atletiekclub.....

wespennest.....

bioscoopbon.....

fiets sleutel.....

met koppelteken

zonne-energie.....

ski-jack.....

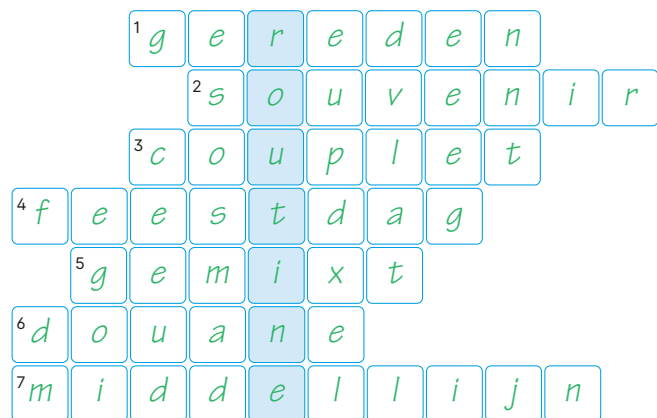
studio-opname.....

chocolade-ijs.....

media-aandacht.....

2 Vul het woord in de puzzel in.

- voltooid deelwoord** van rijden
- een aandenken aan je vakantie
- aantal regels van een lied dat een eenheid vormt
- een dag waarop je iets te vieren hebt
- voltooid deelwoord** van mixen
- controlepost aan de grens
- doorsnede van een cirkel

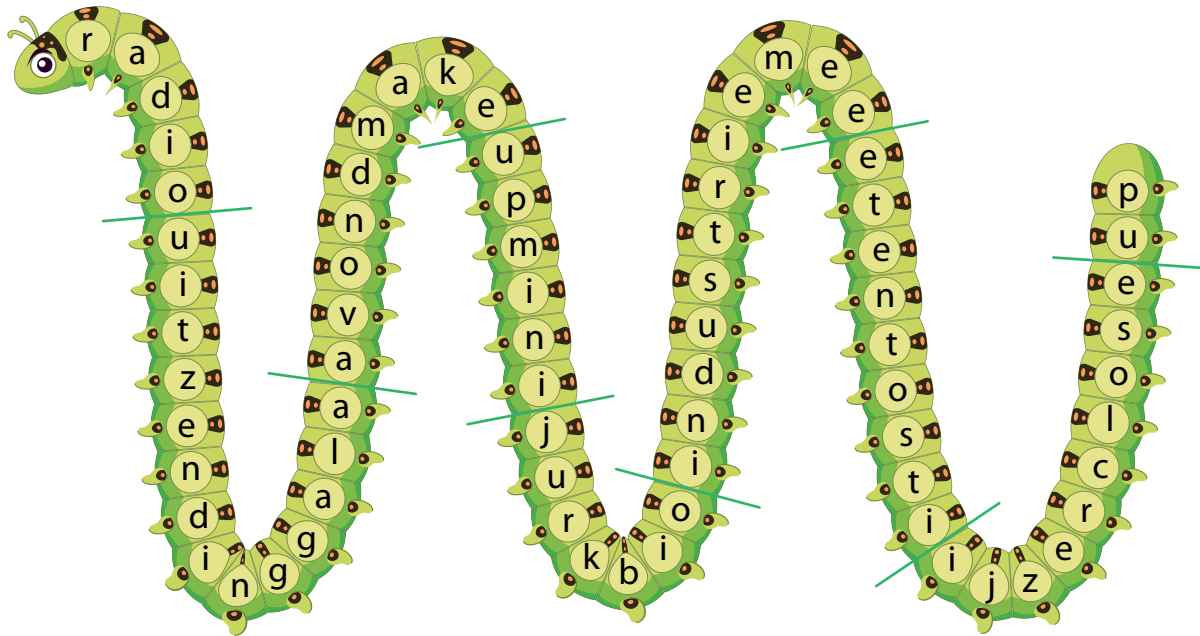

Wat lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes? *routine*.....

3

Zoek acht woorden in de woordrups.

Vul de woorden in en zet het **koppelteken** op de goede plaats.

radio-uitzending.....

bio-industrie.....

gala-avond.....

mee-eten.....

make-up.....

tosti-ijzer.....

mini-jurk.....

close-up.....

Dit kan ik nu

! ?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

! ?

Zo schrijf ik het goed

✓ x

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Woorden uit blok 3

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

✓ x

-
-
-
-
-

Spelen en bewegen

1 Afko-memory.

Wat heb je nodig?

- 20 kaartjes

- 1 Kies samen tien **afkortingen** uit woordpakket 18. Schrijf op het ene kaartje de afkorting en op het andere het woord of de woorden waar de afkorting voor staat.
- 2 Leg de kaartjes omgekeerd op tafel, door elkaar.
- 3 Draai om de beurt twee kaartjes om.
- 4 Heb je een kaartje met een afkorting en een kaartje waar de afkorting voluit op staat? Dan mag je de kaartjes houden.
- 5 Wie heeft de meeste kaartjes verzameld? Dat is de winnaar!

bijv.

bijvoorbeeld

2 Memory (groepjes).

Wat heb je nodig?

- per groepje een set memorykaartjes: alle afkortingen uit het woordpakket en de afkortingen uitgeschreven in hele woorden
- stoepkrijt

- 1 Teken een startlijn. Op ongeveer 7 meter afstand worden de memorykaartjes willekeurig met de tekst omlaag neergelegd.
- 2 Jullie maken twee teams van zes spelers. De teams gaan achter de startlijn staan. Van beide teams gaat speler 1 klaar staan achter de lijn. De andere spelers van het team staan in een rij achter elkaar.
- 3 De beide spelers 1 rennen naar de memorykaartjes en draaien ieder twee kaartjes om. Ze kijken of het de combinatie is van de afkorting en de uitgeschreven afkorting in hele woorden.
 - Horen de kaartjes bij elkaar, dan neemt de speler de kaartjes mee terug en tikt het volgende teamlid aan.
 - Horen de kaartjes niet bij elkaar, dan draait de speler deze snel weer om en gaat terug om het volgende teamlid aan te tikken. Die speler mag zeggen wat er op de kaartjes stond tegen de speler die aan de beurt is.
- 4 Zijn alle setjes gevonden? Dan tellen de teams de setjes. Welke team heeft de meeste setjes? Dat team heeft gewonnen.

A series of 20 horizontal blue dotted lines for writing, arranged in a vertical column on a white background.

Knipwoorden

de gerust**st**elling
de weeken**dd**ienst
de basi**ss**chool**l**eerling
de hart**tt**ransplantatie
de prof**vv**oetballer

de kleermakers**sz**it
de stad**ss**chouwburg
de vrijwilligers**sc**entrale
de recht**ts**zaak
de leven**st**ijl

het perens**ap**
de besse**n**struik
het kranten**n**artikel
de ski**-**instructeur
de zee**-**egel

de zonnebank
de secundewijzer
de televisieomroep
de modeontwerper
de videoapparatuur

Knip het woord in je hoofd in losse woorden en pas de regel toe.

tussen-n of tussen-s

- 1 Luister naar het woord in je hoofd.
- 2 Hoor je twee woorden? Knip ze los.
- 3 Schrijf het eerste woord op.
Schrijf het tweede woord op.
- 4 Let op als er twee of meer medeklinkers achter elkaar staan die hetzelfde zijn of (bijna) hetzelfde klinken: basi**ss**chool**l**eerling.
Bedenk of de **samenstelling** wel of niet de tussenletter **n** of **s** krijgt: besse**n**struik, stad**ss**chouwburg.

tussen-n

Het eerste woord is een zelfstandig naamwoord met alléén een meervoud op **en**: je schrijft een **tussen-n**: perens**ap**.

tussen-s

Je hoort tussen de twee woorden een **/s/**. Je schrijft een **tussen-s**: dorps**s**plein. Begint het tweede woord met een **s**, **z** of **ch**, dan gebruik je het eerste woord in een andere samenstelling om te horen of je een **tussen-s** schrijft: dorps**s**plein → je hoort **/s/** → dorps**ss**upermarkt.

geen tussenletter

Het eerste woord heeft (ook) een meervoud op **s**: secondes**s** → **geen tussenletter**: secundewijzer.

Het eerste woord is iets unieks → **geen tussenletter**: zonnebank.

- 5 Lees nog een keer na of je het goed geschreven hebt.

koppelteken

Bedenk of een **koppelteken** nodig is om de uitspraak duidelijk te maken: zee**-**egel. Een koppelteken is **niet** nodig als je de klinkercombinatie niet als één klank kunt uitspreken: ao, ea, eo, oa en ue: televisieomroep.

Let op!

In samenstellingen wordt klinkerbotsing verholpen door een koppelteken (ski-**i**nstructeur); in niet-samenstellingen door een trema (poë**ï**zie).

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

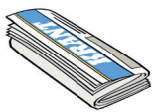
2 Vul de samenstelling in.

- 1 Vul allebei vier **samenstellingen** uit het woordpakket in. Uit elk rijtje één. Zorg dat je niet dezelfde samenstelling kiest.
- 2 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 3 Leerling 2: zeg de woorden van jouw samenstelling met 'plus' ertussen (seconde + wijzer).
- 4 Leerling 1: zeg de hele samenstelling (secondewijzer). Vul de samenstelling in.
- 5 Leering 2: ga door tot leerling 1 jouw vier woorden heeft opgeschreven.
- 6 Ruil om en doe hetzelfde met de andere woorden.
- 7 Kijk samen na en verbeter.

- 1 *Meerdere antwoorden mogelijk.*.....
- 2
- 3
- 4

3 Waarom schrijf je de samenstelling zo?

- 1 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Lees om de beurt de woorden bij het plaatje.
- 3 Vul allebei de samenstelling in zonder in het woordpakket te kijken.
- 4 Bespreek voor elke samenstelling waar je op moest letten bij het schrijven.

krant + artikel

peren + sap

zon + bank

hart + transplantatie

ski + instructeur

televisie + omroep

4

Haal zeven woorden uit deze samenstelling.

Je mag de letters niet door elkaar gebruiken.

basisschoolleerling

Meerdere antwoorden mogelijk......

Bijvoorbeeld: basis - school - leer - leerling - as - is - er - eer - bas - sis - in......

Samenstellingen

- Ik oefen meer **samenstellingen**.

Schrijfaanwijzing

Hoor je twee woorden? Knip ze los.

Schrijf de twee woorden aan elkaar maar let op:

- of er twee of meer medeklinkers achter elkaar staan die hetzelfde zijn of (bijna) hetzelfde klinken: weekend**dd**ienst.
- of de **samenstelling** wel of niet de tussenletter **n** of **s** krijgt.
- of er een **koppelteken** nodig is om de uitspraak duidelijk te maken: ski-instructeur.

1 Maak van de twee woorden een **samenstelling** en vul die in.

zee + egel *de.zee-egel*.....

mode + ontwerper *de.modeontwerper*.....

bes + struik *de.bessenstruik*.....

recht + zaak *de.rechtszaak*.....

ski + instructeur *de.ski-instructeur*.....

video + apparatuur *de.videoapparatuur*.....

weekend + dienst *de.weekenddienst*.....

leven + stijl *de.levensstijl*.....

peer + sap *de.perensap*.....

basisschool + leerling *de.basisschoolleerling*.....

2 Wat staat er onder de vlek?

Vul de samenstelling goed in.

- 1 Het was een hele gerus*telling toen ik veilig thuiskwam. *geruststelling*.....
- 2 Bij de gymles gaan we soms in de kleermaker*it zitten. *kleermakerszit*.....
- 3 Veel jongens willen later een pro*oetballer worden. *profvoetballer*.....
- 4 Het concert werd gehouden in de stad*chouwborg. *stadsschouwborg*.....
- 5 Mijn opa doet onbetaald werk voor de vrijwilliger*entrale. *vrijwilligerscentrale*.....
- 6 Blijf niet te lang onder een zon*bank liggen want dan verbrand je! *zonnebank*.....
- 7 Als je een artikel schrijft voor de krant, schrijf je een krant*artikel. *krantenartikel*.....

3 Maak zo veel mogelijk dezelfde soort **samenstellingen** met voorraan de woorden **hart**, **zee** of **recht**.

Voorbeeld: harttransplantatie, zee-egel, rechtszaak

Meerdere antwoorden mogelijk......

Bijvoorbeeld:.....

1. hartklachten, hartverscheurend, hartoperatie, hartproblemen.....

2. zeearend, zeearm, zeebaars, zeebodem.....

3. rechtswinkel, rechtsbijstand, rechtsgeldig, rechtsgeleerde.....

Samenstellingen

- Ik oefen meer **samenstellingen**.
- Ik bedenk zelf nieuwe **samenstellingen**.

1 Maak de **samenstelling**.

Zet er een lidwoord voor.

- 1 een leerling op de basisschool: *een basisschoolleerling*
- 2 de omroep van de televisie: *de televisieomroep*
- 3 de wijzer voor de secondes: *de secondewijzer*
- 4 een transplantatie van het hart: *een harttransplantatie*

2 Bedenk vijf nieuwe **samenstellingen**.

Begin met het woord uit het eerste rijtje. Lees wat er over de samenstelling staat. Vul de nieuwe samenstelling in. Je mag zoeken in een (digitaal) woordenboek.

weekend	tweede woord begint met t	<i>weekendteam</i>
krant	tussen n	<i>krantenpapier</i>
zon	geen tussenletter	<i>zonne-energie</i>
stad	tussen-s	<i>stadscentrum</i>
leven	tussen-s	<i>levenswerk</i>

3 Bedenk vijf nieuwe **samenstellingen** met een koppelteken.

Begin met het woord dat er staat. Je mag in een (digitaal) woordenboek zoeken.

eerste woord	nieuwe samenstelling met koppelteken
data	<i>Meerdere antwoorden mogelijk, bijvoorbeeld: data-analyse</i>
diploma	<i>diploma-uitreiking</i>
café	<i>café-eigenaar</i>
mini	<i>mini-ijsje</i>
auto	<i>auto-onderdeel</i>

4

Bedenk grappige samenstellingen.

Vul van vijf woordpakketwoorden het tweede woord in. Bedenk daar zelf een grappig woord voor. De nieuwe samenstelling mag een woord zijn dat niet bestaat. Maak er een tekening bij.

Voorbeeld: geruststelling → berenstelling

- 1 *Meerdere antwoorden mogelijk.* -
- 2 -
- 3 -
- 4 -
- 5 -

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

- Ik kan **samenstellingen** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Maak de samenstelling.

Vul de woorden in.

Let op: bij twee samenstellingen gebruik je een koppelteken.

crisis	•	nest	•	<i>crisiscentrum</i>
thee	•	centrum	•	<i>thee-ei</i>
chocolade	•	industrie	•	<i>chocolademousse</i>
wespen	•	ei	•	<i>wespennest</i>
bio	•	mousse	•	<i>bio-industrie</i>

2 Maak de e-mail af.

Lowa heeft een e-mail geschreven. Maak de woorden af.

Verbeter de vetgedrukte woorden en vul ze goed in.

- Hoi Louise,
- Ik had **beloof.** je snel te mailen. *beloofd*.....
- Maar we hebben gisteren een **auto.ongeluk** gehad. *auto-ongeluk*.....
- Gelukkig was het alleen een flinke deuk. Ik ben wel erg **geschro..en.** *geschrokken*.....
- Na een uurtje zijn we weer verder **gereis..** *gereisd*.....
- De **r..te** door Frankrijk is erg lang en saai. *route*.....
- Nu staan we op een camping bij het strand. Alles oké bij jullie?
- Liefs van Lowa
- PS Ik zal een leuk **s..venir** voor je meebrengen. *souvenir*.....

3

Wat staat er onder de vlek?

Maak met elk woord een zin.

Meerdere antwoorden mogelijk.

1 gegoo^{el}

.....

2 lim^{sine}

.....

3 pe^{geval}

.....

4 zonne^{energie}

.....

5 c^{veuse}

.....

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐
6	☐	☐	☐	☐
7	☐	☐	☐	☐
8	☐	☐	☐	☐
9	☐	☐	☐	☐
10	☐	☐	☐	☐

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐

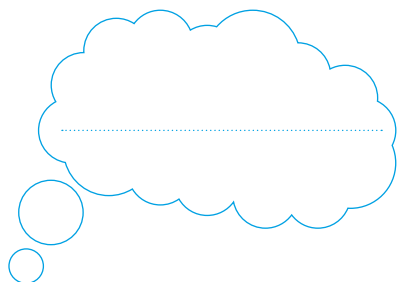
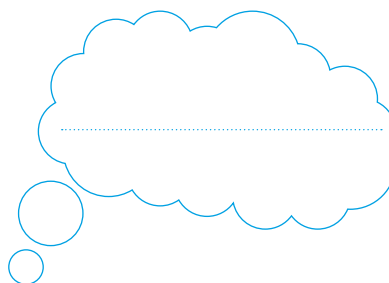
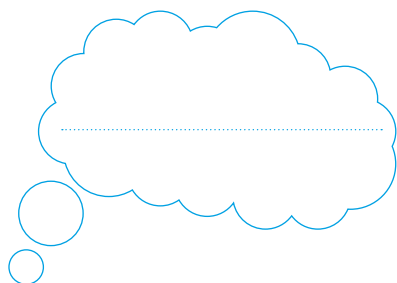
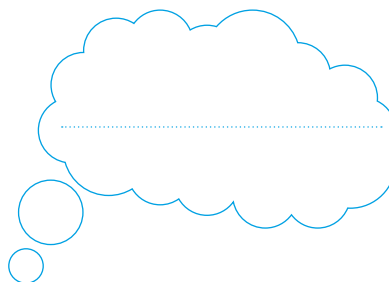
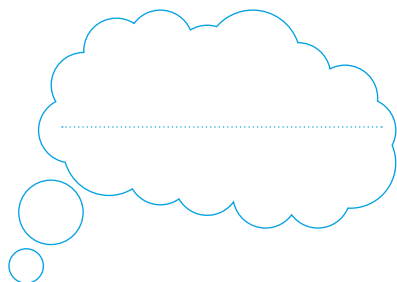
Spelen en bewegen

1 Raad de samenstelling.

- 1 Kies allebei een samenstelling uit het woordpakket.
- 2 Schrijf het laatste woord van de samenstelling op.
- 3 Zet voor elke letter van het eerste woord (en ook voor een koppelteken) een punt.
- 4 Ruil van schrift en raad de samenstelling van je klasgenoot.
Schrijf de samenstelling helemaal op.
- 5 Doe dit vijf keer.

2 Sneeuwballen.

Wat heb je nodig?

- pen of potlood
- 10 vellen A4

De voorbereiding

Maak 20 woordkaarten: elke kaart is een half A4. Schrijf de helft van een samenstelling erop. Kijk naar het voorbeeld. Maak daarna proppen van de woordkaarten.

Het spel

- 1 Iedereen heeft het leerwerkschrift en een potlood/pen.
- 2 Alle sneeuwballen worden op het schoolplein of in de klas gegooid.
- 3 Elke speler mag een sneeuwbal pakken.
- 4 De speler opent de sneeuwbal en leest wat er op de woordkaart staat.
- 5 De speler maakt er weer een prop van en gooit de sneeuwbal weer weg.
- 6 De speler maakt een samenstelling met het woord en schrijft die hieronder op.
- 7 Tien samenstellingen gemaakt? Dan controleert elke speler of alle woorden goed geschreven zijn met behulp van het woordpakket.

Voorbeeld woordkaarten:

1 peren_____
2 _____struik

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Ik leer meer **leenwoorden** schrijven.

Onthoudwoorden

het cadeau
het trottoir
de croissant
de parachute
de ambulance

de cake
de keeper
de barbecue
de diskjockey
het skateboard

sowieso
langlaufen
de föhn
de muesli
de schnitzel

de confetti
de ballerina
de spaghetti
de cappuccino
de siësta

Kijk goed. Onthoud hoe je het schrijven moet.

Leenwoorden

Het Nederlands heeft veel woorden die uit andere talen komen: uit het Frans, Engels, Duits en Italiaans. Dat zijn **leenwoorden**.

- 1 Luister naar het woord in je hoofd.
- 2 Bedenk hoe je het leenwoord schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.
- 3 Schrijf het woord op.
- 4 Lees nog een keer na of je het woord goed geschreven hebt.
- 5 Maak een foto van het woord in je hoofd.

Voorbeeld:

Frans: je hoort /trotwaar/, je schrijft trottoir.
Engels: je hoort /kiepur/, je schrijft keeper.
Duits: je hoort /snietsul/, je schrijft schnitzel.
Italiaans: je hoort /balurienaa/, je schrijft ballerina.

het trottoir

1 Bekijk samen het woordpakket en de schrijfaanwijzing.

2 Oefen het schrijven van de leenwoorden.

- 1 Kijk naar het eerste rijtje. Onthoud goed hoe je de woorden schrijft.
- 2 Zorg allebei dat je rijtje 1 niet ziet. Vul de woorden in.
- 3 Doe hetzelfde met rijtje 2, 3 en 4.
- 4 Kijk samen na.

Meerdere antwoorden mogelijk.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Vul de leenwoorden in.

- 1 Vul allebei vier woorden in uit het woordpakket. Uit elk rijtje één.
- 2 Leerling 1: zorg dat je het woordpakket niet ziet.
- 3 Leerling 2: zeg het **leenwoord** uit het eerste rijtje en spreek het normaal uit.
- 4 Leerling 1: vul het woord in.
- 5 Doe dit ook met de woorden uit rijtjes 2, 3 en 4.
- 6 Ruil om en doe hetzelfde met de vier andere leenwoorden.
- 7 Kijk samen na en verbeter.

1 *Meerdere antwoorden mogelijk.*

2

3

4

4 Maak zinnen met de woorden van de plaatjes.

- 1 Zorg allebei dat je het woordpakket niet ziet.
- 2 Leerling 1: noem het woord van het eerste plaatje.
- 3 Leerling 2: maak er een zin mee.
- 4 Leerling 1: vul het woord en de zin in.
- 5 Doe dit ook met het woord van het tweede plaatje.
- 6 Ruil om en doe hetzelfde met de andere twee plaatjes.
- 7 Kijk samen na en verbeter.

	het woord	de zin
	<i>de croissant</i>	<i>Meerdere antwoorden mogelijk</i>
	<i>de cappuccino</i>	
	<i>de muesli</i>	
	<i>de cake</i>	

5 Maak een tekening van het leenwoord.

- 1 Kies uit elk rijtje van het woordpakket één **leenwoord**.
- 2 Teken deze woorden.
- 3 Ruil met een klasgenoot. Je klasgenoot schrijft de leenwoorden onder jouw tekeningen.

Ter beoordeling van de leerkracht.

Woordpakket 20

Les 2

Leenwoorden

- Ik oefen meer **leenwoorden**.

Schrijfaanwijzing

Leenwoorden zijn woorden die uit een andere taal komen. Bedenk hoe je het **leenwoord** schrijft. Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

1 Welke woorden uit het woordpakket hebben iets met eten en drinken te maken?

Schrijf er in elk rijtje van het woordpakket één en bedenk er een zin mee.

Frans

de croissant

Engels

de cake

Duits

de muesli

Italiaans

de spaghetti

1 *Meerdere antwoorden mogelijk.*

2

3

4

2 Wat staat er onder de vlek?

Vul het woord goed in.

- 1 barbe*en Als het goed weer is, kunnen we het vlees buiten op de *barbecue* leggen.
- 2 langl*en Heel soms kun je in de winter in Nederland *langlaufen* in de sneeuw.
- 3 trot* In plaats van *de stoep* zeggen sommige mensen *trottoir*.
- 4 ambulan* De man werd met de *ambulance* overgebracht naar het ziekenhuis.
- 5 discjo*ey Ken jij de *diskjockey* die veel muziek draait van beroemde sterren?
- 6 *wie* Weer of geen weer, we gaan *sowieso* kamperen.
- 7 f*n Mijn zus droogt haar haar met een *föhn*.
- 8 si*ta In warme landen rusten ze tussen de middag en houden ze een *siësta*.

3 Maak een menukaart met Italiaanse gerechten.

 Zoek de **leenwoorden** eventueel op in een (digitaal) woordenboek.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Bijvoorbeeld:

1. spaghetti bolognese

2. lasagne

3. tortellini

4. espresso

5. cappuccino

Leenwoorden

- Ik oefen meer **leenwoorden**.
- Ik bedenk zelf nieuwe **leenwoorden**.

1 Welk leenwoord wordt bedoeld?

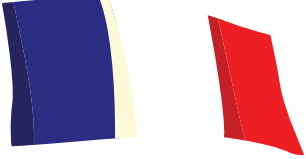

Vul het woord met het lidwoord in.

1 Een Engels leenwoord voor een voetballer in het doel.	<i>de keeper</i>
2 Een Italiaans leenwoord voor een balletdanseres.	<i>de ballerina</i>
3 Een Frans leenwoord voor iets dat je geeft.	<i>het cadeau</i>
4 Een Duits leenwoord voor een gepaneerd lapje gebakken vlees.	<i>de schnitzel</i>
5 Een Italiaans leenwoord voor koffie met opgeschuimde melk.	<i>de cappuccino</i>
6 Een Frans leenwoord voor valscherp bij een vliegtuigsprong.	<i>de parachute</i>
7 Een Italiaans leenwoord voor kleine, kleurige papieren snippers.	<i>de confetti</i>
8 Een Engels leenwoord voor plank met wieltjes om je op voort te bewegen.	<i>het skateboard</i>

2 Bedenk tien nieuwe leenwoorden.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Vul ze in het goede rijtje in. Je mag in een (digitaal) woordenboek zoeken of op internet.

Franse leenwoorden met eau of age	Engelse leenwoorden die met voetbal te maken hebben	Italiaanse leenwoorden die met eten te maken hebben
		
<i>het plateau</i>	<i>scoren</i>	<i>de tagliatelle</i>
<i>de bagage</i>	<i>trainen</i>	<i>de pasta</i>
<i>de etage</i>	<i>de goal</i>	<i>de pizza</i>
<i>het niveau</i>	<i>de penalty</i>	<i>de macaroni</i>

Er zijn meer antwoorden mogelijk.

3

Bedenk een elfje.

- 1 Gebruik één woord uit opdracht 2.
- 2 Maak er een tekening bij.

Ter beoordeling van de leerkracht.

pizza
ja lekker
met salami graag
en een paar olijven
smakelijk

- Ik herhaal woorden uit blok 3.

- Ik kan **leenwoorden** nu goed schrijven.
- Ik kan woorden uit blok 3 nog goed schrijven.

Dit kan ik nog

1 Wat ontbreekt in het woord?

Vul in elk hokje een letter of teken in. Maak er daarna een zin mee.

1 t o s t i - ij z e r

2 t o u r i n g c a r

3 m i d d e l l i j n

4 g a l a - a v o n d

2 Wat is het voltooid deelwoord?

Vul het voltooid deelwoord in.

Onderstreep in elke zin de persoonsvorm van hebben of zijn die bij het voltooid deelwoord hoort.

reizen 1 Ik ben met de trein naar Amsterdam *gereisd*.....

smelten 2 De kleuter huilde omdat zijn ijsje was *gesmolten*.....

goochelen 3 Die goochelaar heeft een konijn uit zijn hoge hoed *gegoocheld*.....

duiken 4 Tessa is van de hoge duikplank *gedoken*.....

wrijven 5 Ik heb te hard over mijn arm *gewreven*.....

mixen 6 Mam heeft gisteren lekkere drankjes *gemixt*.....

leven 7 Ik had een hele lieve poes. Zij heeft heel lang *geleefd*.....

3 Maak samenstellingen.

Kies steeds een woord uit de eerste rij en uit de tweede rij.

Vul de samenstellingen in. **Let op:** sommige woorden krijgen een koppelteken.

eerste woord	tweede woord	samenstelling
crisis	woning	<i>crisiscentrum</i>
opera	ei	<i>opera-uitvoering</i>
nieuwbouw	centrum	<i>nieuwbouwwoning</i>
jeugd	uitvoering	<i>jeugdjournaal</i>
thee	journaal	<i>thee-ei</i>
pech	ijs	<i>pechgeval</i>
stereo	pagina	<i>stereo-installatie</i>
chocolade	indeling	<i>chocolade-ijs</i>
alinea	geval	<i>alinea-indeling</i>
web	installatie	<i>webpagina</i>

4 Maak met de samenstellingen van opdracht 3 vijf zinnen.

1 *Ter beoordeling van de leerkracht.*.....

.....

2

.....

3

.....

4

.....

5

.....

Dit kan ik nu

Zo schrijf ik het goed

! ?

✓ x

1	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐
6	☐	☐	☐	☐
7	☐	☐	☐	☐
8	☐	☐	☐	☐
9	☐	☐	☐	☐
10	☐	☐	☐	☐

Woorden uit blok 3

! ?

✓ x

1	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐

Spelen en bewegen

1 Raad het leenwoord.

- 1 Speler 1: teken een woord uit woordpakket 20.
- 2 De anderen schrijven het leenwoord zo snel mogelijk op.
- 3 Wie heeft als eerste het leenwoord goed opgeschreven?
Die mag nu een woord tekenen.
- 4 Ga door tot jullie vijf woorden hebben getekend.

2 Eilandenspel.

Wat heb je nodig?

- per speler een stoepkrijtje
- een kopie van woordpakket 20
- pen of potlood

- 1 Teken een start- en een eindlijn met ongeveer 7 meter afstand.
- 2 Ga allebei achter de startlijn staan. Bepaal wie er mag beginnen. Dat is speler 1.
- 3 Speler 2 kiest een woord uit woordpakket 20 en zet er een kruisje voor.
- 4 Speler 1 springt vanaf de startlijn zo ver mogelijk naar voren en trekt een cirkel rond zijn voeten. Hij schrijft het woord in de cirkel. Speler 2 loopt ernaartoe en controleert of het goed is.
 - Goed geschreven? Dan is dat eiland van speler 1. Daar mag alleen hij op komen.
 - Een fout in het woord? Helaas, speler 1 is zijn eiland kwijt. Het eiland wordt van speler 2. Speler 1 streept het woord door en verbetert.
- 5 Speler 1 gaat terug naar de startlijn.
- 6 Speler 2 is aan de beurt. Speler 1 kiest een nieuw woord uit woordpakket 20. Speler 2 springt zo ver mogelijk naar voren, eventueel via het eiland dat speler 1 aan hem verloren heeft. Speler 2 trekt een cirkel en schrijft het woord erin. Speler 1 controleert of het goed is.
- 7 Ga zo door. Kies steeds een nieuw woord uit woordpakket 20. Spring alleen op je eigen eilanden of op eilanden die de ander aan jou verloren heeft.
- 8 Wie is het eerst aan de overkant? Dat is de winnaar!

3

Gooi en schrijf op!

Wat heb je nodig?

- stoepkrijt
- 2 pittenzakjes (of shuttles) per tweetal
- per tweetal: een kopie van woordpakket 20.

- 1 Maak tweetallen.
- 2 Elk tweetal zoekt een plekje aan de rand van het schoolplein om te starten. Daar schrijven ze hun namen op.
- 3 Speler 1 gooit een pittenzakje zo ver mogelijk vooruit.
Let op: je mag niet op andere leerlingen richten!
- 4 Speler 2 noemt een woord uit het woordpakket.
- 5 Waar het pittenzakje terecht is gekomen, schrijft speler 1 dat woord uit het woordpakket.
- 6 Speler 2 kijkt na. Niet goed? Speler 1 verbetert.
- 7 Speler 2 gooit vanaf het startpunt een pittenzakje. Speler 1 noemt nu een woord en speler 2 schrijft dat woord daar waar zijn pittenzakje gevallen is.
- 8 Speler 1 kijkt na. Niet goed? Speler 2 verbetert.
- 9 De speler die het minst ver gegooid heeft, is aan de beurt om weer te gooien.
- 10 Ga zo door tot je een rondje over het schoolplein geweest bent of speel door tot het eindsignaal klinkt.

Herhalen en toepassen

1 Raad het woord.

Wat heb je nodig?

- ruitjespapier

- 1 Speler 1: kies zonder dat de ander het ziet, een woord met tien letters uit blok 5. Schrijf het woord op ruitjespapier, elke letter in één hokje. Nummer de hokjes van 1 tot en met 10.
- 2 Speler 2: schrijf de cijfers 1 tot en met 10 achter elkaar in tien hokjes. Noem een cijfer tussen 1 en 10.
- 3 Speler 1: zeg de letter van het gevraagde hokje.
- 4 Speler 2: schrijf de letter op bij het juiste nummer.
- 5 Ga zo door tot het woord geraden wordt. Hoeveel lege hokjes had speler 2 nog toen hij het woord wist? Elk leeg hokje is 1 punt.
- 6 Ruil om en doe hetzelfde. Daarna kiezen jullie om de beurt een woord met bijvoorbeeld elf, twaalf en dertien letters.
- 7 Wie heeft de meeste punten?

Voorbeeld:

1	r	2	e	3	c	4	h	5	t	6	s	7	z	8	a	9	a	10	k
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---

2 Welk woord en woordpakket zit verstopt in jouw zin?

- 1 Vul allebei, zonder dat de ander het ziet, in elk rijtje twee woorden in.
- 2 Speler 1: kies één van je woorden en zeg dat woord in een zin.
- 3 Zeg **afkortingen** altijd voluit.
- 4 Speler 2: noem het woord dat of de woorden van de afkortingen die dat, of in de zin zijn gebruikt en zeg de spellingscategorie (basisschoolleerling, samenstellingen).
- 5 Ruil om en doe hetzelfde met de andere woorden.

Voorbeeld: basisschoolleerling – Ik ben een basisschoolleerling en zit in groep 8.

**persoonsvorm /
voltooid deelwoord**

afkortingen

samenstellingen

leenwoorden

.....
.....

3 Hoe schrijf je de **persoonsvorm** en het **voltooid deelwoord**?

Wat heb je nodig?

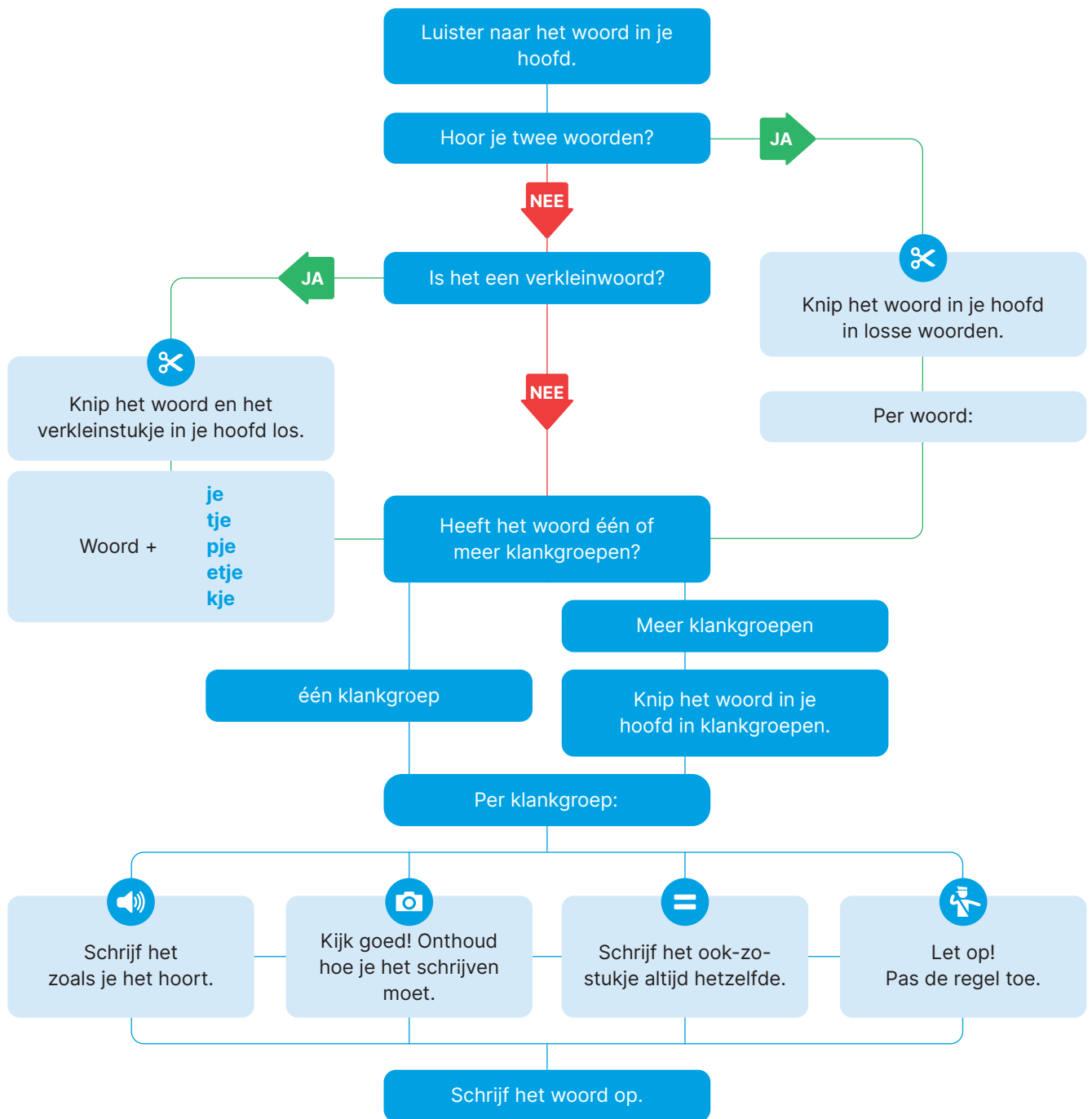
- een dobbelsteen
- per speler vijf kaartjes

- 1 Iedereen van het groepje schrijft op vijf kaartjes deze voorvoegsels: **ge**, **be**, **ver**, **ont** en **her** en legt het stapeltje kaartjes ondersteboven voor zich neer.
- 2 Speler 1 draait een kaartje om en noemt een woordenboekvorm uit blok 5, met dat voorvoegsel.
- 3 Elke speler schrijft dan dit werkwoord en de laatste klank van de stam op: bij kaartje **ge** bijvoorbeeld geloven - /v/.
- 4 Speler 1 gooit met de dobbelsteen en noemt de werkwoordsvorm die erbij hoort.
- 5 Iedereen schrijft de goede werkwoordsvorm op (speler 1 heeft 4 gegooid → geloof**d**). Speler 1 legt het kaartje weer onderop het stapeltje.
- 6 Speler 2 is aan de beurt. Die draait weer een kaartje om en doet hetzelfde.
- 7 Ga door tot alle kaartjes twee keer geweest zijn. Kijk samen na.

	= ik ... (pv tt)
	= jij/hij/zij ... (pv tt)
	= wij/jij/zij bent/hebt/wordt (pv tt) (voltooid deelwoord)
	= jij bent/hebt/wordt ... (volt dlw)
	= hij/zij is/heeft/wordt ... (volt dlw)
	= wij/jullie/zij zijn/hebben/worden ... (volt dlw)

A large white rectangular area with rounded corners, containing 25 horizontal blue dotted lines for writing. The page has a yellow background and a blue decorative element in the top right corner.

Schrijfwijzer

Kijk na.

Woorden waarin ik /ie/, /i/ of /j/ hoor en y schrijf

Hoor je /ie/, /i/ of /j/? Bedenk of je het woord schrijft met **ie**, **i**, **j** of **y**.
Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

Je schrijft baby**y**.
Je schrijft sym**bo**ol.
Je schrijft may**o**naise.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 2 in les 1.

Woorden die eindigen op iaal, ieel, eaal en ueel

Hoor je /iejaal/, /iejeel/, /eejaal/ of /uuweel/ aan het eind van een woord? Schrijf dan **iaal**, **ieel**, **eaal** of **ueel**.

Je hoort /maturie**jaal**/, je schrijft mater**iaal**.
Je hoort /prie**jeel**/, je schrijft prie**el**.
Je hoort /iedee**jaal**/, je schrijft ide**aal**.
Je hoort /viezuu**weel**/, je schrijft vis**ueel**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 3 in les 1.

Samenstellingen met en zonder tussenletters n en s

Hoor je twee woorden? Knip ze los. Bedenk of de samenstelling wel of niet de tussenletter **n** of **s** krijgt.

- Is het eerste woord een zelfstandig naamwoord met alleen een meervoud op **en**? Je schrijft een **tussen-n**.
- Hoor je tussen twee woorden een /s/?
Je schrijft een **tussen-s**. Begint het tweede woord met **s**, **z** of een **ch**, dan gebruik je het eerste woord in een andere samenstelling om te horen of je een **tussen-s** schrijft.
- Kan het eerste woord ook een meervoud op **s** hebben of is het iets unieks? je schrijft **geen tussenletter**.

boeke? + kast:
boeken**n**kast
bruid? + schat:
bruid**s**chat

groente? + soep:
groentesoep
mane? + schijn:
manes**ch**ijn

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 4 in les 1.

Woorden met ch

Hoor je /sj/ in een woord?
Schrijf dan meestal **ch**.

Je hoort /s**j**ips/, je schrijft **ch**ips.
Je hoort /mas**j**ienu/, je schrijft mach**ch**ine.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 6 in les 1.

Woorden die eindigen op iken

Zelfstandig naamwoord meervoud: eindigt een zelfstandig naamwoord enkelvoud op **ik** zonder klemtoon? Dan schrijf je het meervoud op **iken**.

Schrijf eerst het woord op. Schrijf er dan het meervoudsstukje **en** achter.

Werkwoord: eindigt de ik-vorm op **ik** zonder klemtoon? Schrijf het werkwoord dan op **iken**.

havik + en: haviken

zanik + en: zaniken

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 7 in les 1.

Woorden met de letterzetter en de letterrover

Hoor je een korte klank aan het eind van een klankgroep? De **letterzetter** zet een extra letter (medeklinker).

Hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep? De **letterrover** neemt een letter (klinker) weg.

Appartement: aan het eind van de eerste klankgroep hoor je de korte klank /a/. Je schrijft **app**artement.

Enorm: aan het eind van de eerste klankgroep hoor je de lange klank /ee/. Je schrijft **e**norm.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 8 in les 1.

Woorden waarin /oe/ geschreven wordt als ou

Hoor je /oe/? Bedenk of je het woord schrijft met **oe** of **ou**.

Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

de **rou**te.
het **jou**rnaal.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 10 in les 1.

Lastige samenstellingen

Hoor je twee woorden? Knip ze los. Schrijf de twee woorden aan elkaar. Let op bij:

- medeklinkers die hetzelfde zijn;
- medeklinkers die (bijna) hetzelfde klinken;
- een medeklinker die je (bijna) niet hoort.

druk + **k**noop: druk**k**noop
strijd + **t**oneel: strijd**t**oneel
post + **b**us: post**t**bus

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 11 in les 1.

Woorden met - (koppelteken)

Hoor je twee woorden? Knip ze los. Schrijf de twee woorden aan elkaar. Staan er twee klinkers achter elkaar die je als één klank kunt uitspreken? Schrijf dan een - (**koppelteken**).

zonne + energie: zonne-energie
auto + ongeluk: auto-ongeluk
make + up: make-up

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 12 in les 1.

Woorden met 's

Soms schrijf je in een woord een **apostrof** als weglatingsteken. De apostrof staat op een plek waar één of meer letters zijn weggelaten.

's morgens

Eindigt een woord in het enkelvoud op **a, i, o, u** of **y**? Schrijf dan in het meervoud '**s** (**apostrof s**).

de programma's
de alibi's
de iglo's
de keuzemenu's
de lolly's

Ook bij het aangeven dat iets van iemand is, gebruik je deze regel.

Ali's jas
Jordy's vader

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 14 in les 1.

Stoffelijk bijvoeglijke naamwoorden

Is het woord een bijvoeglijk naamwoord dat vertelt waarvan het zelfstandig naamwoord is gemaakt? Dan is het een stoffelijk bijvoeglijk naamwoord. Een **stoffelijk bijvoeglijk naamwoord** schrijf je aan het eind op **en**.

de/een katoenen trui
de/een houten tafel

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 15 in les 1.

Woorden afbreken

Past een woord niet helemaal op de regel? Verdeel het woord volgens de regels en breek het af. Gebruik een - (**afbreekstreepje**) en verplaats een deel van het woord naar de volgende regel.

gym-zaal
jam-mer
den-ken
ka-chel

Als een deel van een woord wordt herhaald in een woordgroep gebruik je een **weglatingstreepje**.

voet- en fietspad

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 16 in les 1.

Afkortingen

Een **afkorting** is een korte manier om een woord, een woordgroep of een naam te schrijven.

Gebruik de regels om een woord of woordgroep af te korten.

met punten: **a.u.b.**, **i.v.m.**, **bijv.**, **blz.**

zonder punten: **tv**, **wc**

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 18 in les 1.

Samenstellingen

Hoor je twee woorden? Knip ze los.

- Let op als er twee of meer medeklinkers achter elkaar staan die hetzelfde zijn of (bijna) hetzelfde klinken.
- Bedenk of de samenstelling wel of niet de **tussenletter n** of **s** krijgt:
 - wel een **tussen-n** als het eerste woord alleen een meervoud op **en** heeft;
 - wel een **tussen-s** als je die hoort. Hoor je die niet? Dan een tussen s als je die in andere samenstellingen met het eerste woord wel hoort;
 - **geen tussenletter** als het eerste woord (ook) een meervoud op s heeft of als het eerste woord iets unieks is.
- Bedenk of er een **koppelteken** nodig is om de uitspraak duidelijk te maken. Een koppelteken is niet nodig als je de klinkercombinatie niet als één klank kunt uitspreken: ao, ea, eo, oa en ue.

de weekend**dd**ienst

de bessen**n**struik

de stad**ss**chouwburg

de secundewijzer

de zonnebank

de ski-**i**nstructeur

de televisie**ie**omroep

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 19 in les 1.

Leenwoorden

Leenwoorden zijn woorden die uit een andere taal komen.

Bedenk hoe je het leenwoord schrijft.

Dat kun je niet horen, dat moet je onthouden.

het **trottoir**

de **keeper**

de **schnitzel**

de **spaghetti**

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 20 in les 1.

Werkwoordschema

DE WOORDENBOEKVORM

= de vorm van het werkwoord die in het woordenboek staat.
Wordt geschreven volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

Werkwoord?

Het is in de zin een persoonsvorm, deelwoord of het hele werkwoord.

NEE

JA

Zelfstandig naamwoord?

Je kunt het vervangen door een ander zelfstandig naamwoord:
het **vergroten** van de foto → het lijstje / papier van de foto

NEE

Bijvoeglijk naamwoord?

Je kunt het vervangen door een ander bijvoeglijk naamwoord!
de **vergrote** foto → de mooie / leuke foto
het **lachende** kind
het lieve / leuke kind

1 Persoonsvorm?

- **Vraagproef**: maak de zin vragend. Het ww dat vooraan komt te staan, is de pv.
- **Tijdproef**: verander de tijd (van tt in vt of andersom). Het werkwoord dat verandert, is de pv.
- **Getalproef**: verander het onderwerp van ev naar mv of andersom. Het werkwoord dat meeverandert, is de pv.

JA

JA

JA

NEE

Schrijf het **zelfstandig naamwoord** volgens de gewone schrijfaanwijzingen.
Uitzonderingen:
De **grootte** van
De **breedte** van

Schrijf het **bijvoeglijk naamwoord** hetzelfde als het voltooid deelwoord:
• op **en**
• op **t** of **d (+ e)** →
Voltooid deelwoord **+ e**? Schrijf het bijvoeglijk naamwoord volgens de gewone schrijfaanwijzingen.
vergroot + e → **vergrote**
bezet + e → **bezette**

2 Voltooid deelwoord?

Een voltooid deelwoord begint meestal met **ge**.
Het hoort bij een persoonsvorm van **hebben, zijn** of **worden**.
Het kan op de puntjes ingevuld worden:
Ik heb/ben/word (iets) ...

Je schrijft het voltooid deelwoord met **t/d** of **en** aan het eind.

Hoor je /t/ aan het eind? Maak het voltooid deelwoord langer. Hoor je /d/, schrijf het voltooid deelwoord met **d**.
Twijfel je? Gebruik dan als hulpmiddel **'t kofschip**.

JA

NEE

3 Tegenwoordig deelwoord?

Het tegenwoordig deelwoord vervangt een bijzin met **terwijl**:
Terwijl ze lachte → **lachend**

Schrijf het tegenwoordig deelwoord als de woordenboekvorm + **d**.

Lachend keek ze hem aan.

JA

NEE

4 Hele werkwoord?

Het hele werkwoord kan op de puntjes ingevuld worden:
Ik kan/zal (iets) ...

Schrijf het hele werkwoord als de woordenboekvorm.

Na **te** en **aan het** volgt altijd het hele werkwoord.

JA

Enkelvoud?

Onderwerp enkelvoud? → persoonsvorm enkelvoud!

Let op! Soms lijkt het onderwerp meervoud, maar is het enkelvoud:

een aantal

de groep

De **gebiedende wijs** heeft geen onderwerp. Schrijf de gebiedende wijs als de **ik-vorm**.

Schenk mij ook alsjeblieft wat in.

Antwoord mij meteen!

Tegenwoordige tijd?

Je kunt er **nu** bij denken.

Verleden tijd?

Je kunt er **eerder** bij denken.

Let op! Bij een persoonsvorm + voltooid deelwoord kun je er ook **eerder** bij denken. De persoonsvorm kan toch tegenwoordige tijd zijn.

Het is gebeurd.

Het heeft geregend.

Meervoud?

Onderwerp meervoud? → persoonsvorm meervoud!

Zwak werkwoord?

Een zwak werkwoord krijgt in de verleden tijd **te(n)** of **de(n)** achter de ik-vorm.

Sterk werkwoord?

Een sterk werkwoord is eigenwijs! Die klinkers veranderen in de verleden tijd.

Tegenwoordige tijd enkelvoud

ik ... → ik-vorm

jij ... → ik-vorm + **t**

→ jij/je achter de pv?

geen **t** achter de ik-vorm

hij/zij ... → ik-vorm + **t**

ik red

jij (je) redt – red jij/je

hij/zij redt

Tegenwoordige tijd meervoud

wij/jullie/zij ... → woordenboekvorm

wij/jullie/zij redd~~n~~

Verleden tijd (zwak) enkelvoud

ik/jij/hij/zij ... → ik-vorm + **te / de**

ik/jij/hij/zij wacht**te**, antwoord**de**

Verleden tijd (zwak) meervoud

wij/jullie/zij ... → ik-vorm + **ten / den**

wij/jullie/zij wacht**ten**, antwoord**den**

Let op!

Twijfel je tussen **te(n)** of

de(n)? Gebruik dan 't **kofschip**

als hulpmiddel. Eindigt de

woordenboekvorm op **ten** of **den**?

Dan is de verleden tijd dus met

dubbel **t** of dubbel **d**!

Verleden tijd (sterk) enkelvoud en meervoud

Schrijf de persoonsvorm verleden tijd van het sterke werkwoord volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

Let op!

Hoor je in het meervoud /d/? Schrijf het enkelvoud dan ook met **d**.

wij gleden → ik glee**d**

DE IK-VORM

De **ik-vorm** = de geschreven stam tegenwoordige tijd

Hak /un/ af van het werkwoord zoals je het hoort. Schrijf de stam op volgens de gewone schrijfaanwijzingen:

v aan het eind → **f**

z aan het eind → **s**

ks aan het eind → **x**

/leevun/ → ik-vorm = leef

/reizun/ → ik-vorm = reis

/miksen/ → ik-vorm = mix

'T KOFCHIP

1. Luister naar de woordenboekvorm in je hoofd. Welke klank hoor je voor /un/? Dat is de laatste klank van de stam.

2. Is de laatste klank een medeklinker in '**t kofschip**: dus de klank /t/, /k/, /f/, /s/ of /p/? Of is het een werkwoord met **ch** ('t kofschip) zoals l**achen** of ju**ichen**?

• **Ja?** Je schrijft

– de verleden tijd **ik-vorm** + **te(n)**

– voltooid deelwoord op **t**.

• **Nee?** Je schrijft

– de verleden tijd **ik-vorm** + **de(n)**

– voltooid deelwoord op **d**.

leven → /leevun/ → /v/ niet in 't kofschip → vt: leef**de(n)** – volt dlw: geleef**d**

reizen → /reizun/ → /z/ niet in 't kofschip → vt: reis**de(n)** – volt dlw: gereis**d**

mixen → /miksen/ → /s/ wel in 't kofschip → vt: mix**te(n)** – volt dlw: gemix**t**

W W

Jij/je achter de persoonsvorm (herhaling)

Als **jij** of **je** vóór de persoonsvorm tegenwoordige tijd staat, schrijf je **ik-vorm** + **t**.

Als **jij** of **je** achter de persoonsvorm tegenwoordige tijd staat, verdwijnt de **t**.

Soms staat er een woordgroep achter de persoonsvorm die met **je** begint. Je kunt zo'n woordgroep vervangen door **hij** of **zij**. Bij zo'n woordgroep hoort dus de **hij/zij-vorm** en blijft de **t** staan.

Jij/je schenkt.

jij/je schenkt → **schenk** jij?

jij/je voedt → **voed** jij?

Waarom antwoord**t** je broer niet?

De gebiedende wijs

De gebiedende wijs heeft geen onderwerp. Het is een opdracht, verzoek, wens of advies. De zin met de gebiedende wijs eindigt vaak met een uitroepteken (!), maar dat hoeft niet. Je schrijft de gebiedende wijs altijd als de **ik-vorm**.

Schenk mij alsjeblieft ook wat in.

Antwoord mij meteen!

Onthoud goed wat er wordt gezegd.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 1 in les 1.

Persoonsvorm tegenwoordige tijd (pv tt)

Kijk voor het **enkelvoud** eerst naar de **stam**: de woordenboekvorm zoals je hem hoort zonder /un/. Van de stam maak je de **ik-vorm** volgens de gewone schrijfaanwijzingen.

De **jij/hij/zij-vorm** schrijf je als de **ik-vorm** + **t**. Het **meervoud** schrijf je als de woordenboekvorm.

Persoonsvorm verleden tijd (pv vt)

Zwakke werkwoorden schrijf je in de verleden tijd als **ik-vorm** + **te(n)** of **de(n)**.

Soms kun je niet goed horen of er **te(n)** of **de(n)** achter de ik-vorm komt in de verleden tijd. Gebruik dan als hulpmiddel 't **kofschip**. Eindigt de ik-vorm tegenwoordige tijd op **t** of **d**? Dan is de verleden tijd dus met **dubbel t** en **dubbel d**!

Sterke werkwoorden zijn eigenwijs! De persoonsvorm van sterke werkwoorden **verandert** in de verleden tijd van **klinker**.

Persoonsvorm tegenwoordige tijd

/strijden/ → stam = /strijd/

ik **strijd**

jij/hij/zij **strijdt**

wij/jullie/zij **strijden**

Persoonsvorm verleden tijd**zwakke werkwoorden**

ik/jij/hij/zij bukte

wij/jullie/zij bukten

ik/jij/hij/zij fotografeerde

wij/jullie/zij fotografeerden

ik/jij/hij/zij hoestte

wij/jullie/zij hoestten

ik/jij/hij/zij antwoordde

wij/jullie/zij antwoordden

Persoonsvorm verleden tijd**sterke werkwoorden**

strijden →

ik/jij/hij/zij streed

wij/jullie/zij streden

schieten →

ik/jij/hij/zij schoot

wij/jullie/zij schoten

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 5 in les 1.

De persoonsvorm + het voltooid deelwoord (herhaling)

Naast een persoonsvorm van **hebben**, **zijn** of **worden** kan er een ander werkwoord in de zin staan: het **voltooid deelwoord** (volt dlw).
Een voltooid deelwoord begint meestal met **ge**.

Een voltooid deelwoord van een **zwak werkwoord** eindigt op **t** of **d**. Hoor je bij het voltooid deelwoord /t/ aan het eind? Maak het voltooid deelwoord langer. Hoor je /d/, schrijf het voltooid deelwoord met **d** aan het eind. Twijfel je? Gebruik dan als hulpmiddel 't **kofschip**.

Een voltooid deelwoord van een **sterk werkwoord** eindigt op **en**.

pv + voltooid deelwoord

pv = van hebben, zijn of worden
volt dlw begint met **ge**:

Ik heb het **gepast**.

Wij zijn **geschrokken**.

voltooid deelwoord zwakke werkwoorden: t of d?

passen: /pasʰn/ → /s/ → zit in

't **kofschip**, dus **t** → gepast

goochelen: /goochelʰn/ → /l/ →

zit niet in 't **kofschip** → dus **d** →

gegoocheld

voltooid deelwoord sterke werkwoorden: en

klimmen → (pv +) geklommen

De persoonsvorm + het hele werkwoord (herhaling)

Naast een persoonsvorm van bijvoorbeeld **kunnen**, **zullen** of **willen** kan er een ander werkwoord in de zin staan: het **hele werkwoord** (hele ww).

Je schrijft het hele werkwoord als de woordenboekvorm.

Ik kan **goochelen**.

Het zal niet **passen**.

Wij wilden **zwemmen**.

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 9 in les 1.

Gevaarlijke werkwoorden

Zwakke werkwoorden kunnen gevaarlijk zijn. Soms klinken vervoegingen of afleidingen hetzelfde, maar schrijf je ze verschillend. Dat is vooral zo bij werkwoorden die beginnen met **ge, be, ver, het** en **ont**. Dat zijn gevaarlijke werkwoorden. Daarbij moet je dus extra goed opletten en de regels toepassen.

Werkwoorden die beginnen met ge, be, ver, her en ont

De **tegenwoordige tijd enkelvoud (jij/hij/zij-vorm)** en het **voltooid deelwoord** klinken hetzelfde, maar je schrijft ze vaak verschillend!

Maak het voltooid deelwoord langer als je /t/ aan het eind hoort.

Dan hoor je of je het met **t** of **d** moet schrijven. Twijfel? Gebruik '**t kofschip**'.

- laatste klank stam wel in '**t kofschip**' of werkwoord met **ch** ('t kofschip) → volt dlw op **t**
- laatste klank stam niet in '**t kofschip**' en geen werkwoord met **ch** ('t kofschip) → volt dlw op **d**

pv tt jij/hij/zij-vorm

gedoog**t**

betekent

verbrand**t**

herhaal**t**

onterf**t**

voltooid deelwoord

gedoog**d**

betekend

verbrand

herhaald

onterf**d**

← Meer uitleg vind je bij woordpakket 13 en woordpakket 21 in les 1.

Gevaarlijke werkwoorden (herhaling)

Werkwoorden die beginnen met ge, be, ver, her en ont

De tegenwoordige tijd enkelvoud (jij/hij/zij-vorm) en het voltooid deelwoord van gevaarlijke werkwoorden klinken hetzelfde. Maar vaak schrijf je ze verschillend!

Werkwoord hoort niet bij '**t kofschip**': tt ev op **t** (ik-vorm + **t**) ↔ volt dlw op **d**

woorden-boekvorm	tt ev: jij/hij/zij-vorm → ik-vorm + t	laatste klank stam	wel in 't kofschip → volt dlw op t	niet in 't kofschip → volt dlw op d
gebruiken	gebruikt	/k/	gebruikt	
betalen	betaalt	//		betaald
verstoppen	verstop t	/p/	verstop t	
herkeuren	herkeurt	/r/		herkeurd
ontdekken	ontdekt	/k/	ontdekt	

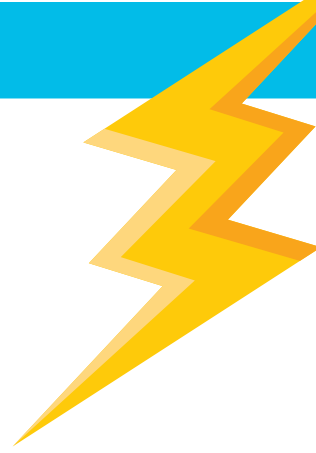
Er zijn een paar werkwoorden die beginnen met **mis** en **er** die ook gevaarlijk zijn:

mishandel**t** (pv tt jij/hij/zij-vorm) ↔ mishandeld (volt dlw)

erken**t** (pv tt jij/hij/zij-vorm) ↔ erkend (volt dlw)

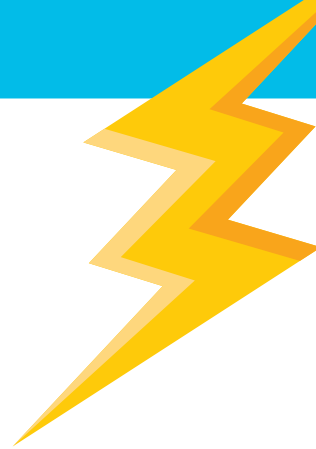
← Meer uitleg vind je bij woordpakket 17 in les 1.

Mijn flitswoorden

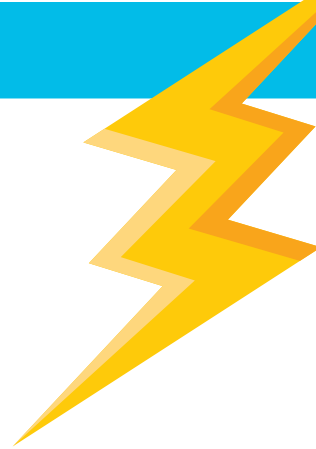
A large writing area consisting of two columns of horizontal dotted lines, intended for students to write their 'flitswoorden' (flashwords).

Mijn flitswoorden

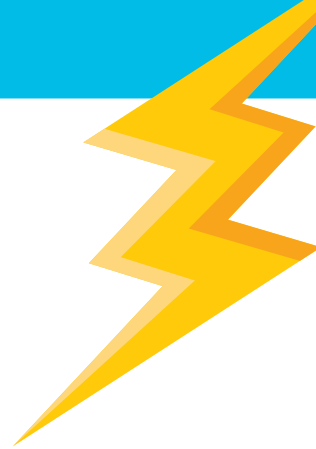
Two columns of horizontal dotted lines for writing, spanning the majority of the page.

Mijn flitswoorden

A large writing area consisting of two columns of horizontal dotted lines, intended for students to write their 'flitswoorden' (flashwords).

Mijn flitswoorden

Handwriting practice area consisting of two columns of horizontal dotted lines on a white background, intended for writing words.

Colofon

Verhalen en leesteksten

Maria Hetty van den Berg
Annemarie van den Brink
Jørgen Hofmans

Auteurs

Maria Hetty van den Berg
Tamara van den Berg
Jannie van Driel-Copper
Irene Engelbertink
Wies Gloudemans
Iris Meijnsing
Jeannette Miś
Cokky Stolze-van der Vegte
Gerda Verhey
Anne Coos Vuurmans

Redactie

Projectteam ThiemeMeulenhoff

Vormgeving

Flowdesign, Utrecht

Opmaak

Crius Group

Beeldverwerking

Eduardo media

Illustraties

Peter FitzVerploegh
De Boer illustraties / Michel de Boer
Studio Toendra (hoofdstukopeningen)

Foto's

Shutterstock

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt slimme flexibele leeroplossingen met een persoonlijke aanpak. Voor elk niveau en elke manier van leren. Want niemand is hetzelfde.

We combineren onze kennis van content, leerontwerp en technologie, met onze energie voor vernieuwing. Om met en voor onderwijsprofessionals grenzen te verleggen. Zo zijn we samen de motor voor verandering in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 28414 0

Versie 1.2

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO₂-neutraal geproduceerd.

Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.

Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.